Дмитро Донцов

ЗА ЯКУ УКРАЇНУ?

Трусість одних, глупота других і нікчемність третіх — приведуть напевно світ до небувалої ще катастрофи. Коли організм не бореться з хворобою, вона його зжирає; коли народи не бажають боротися зі злом, зло нападає на них. А коли по цій катастрофі впаде царство диявола, коли на руїнах доведеться знову будувати життя, перед нами стане завдання, який зміст вложити в рами нашої державности? Якою має бути нова Україна? Яку правду треба їй нести? Над цим питанням треба застановлятися вже тепер. Навіть на вигнанню — як це було і в роках війни на самій Україні — треба на це питання відповідати; особливо стикаючись з українцями із східних областей.

Націоналісти, які в 1941 р. уперше побачили Україну, що була під Росією, занадто скоро підпали під впливи не української дійсності, а тої, яку створила на Україні Москва. Українська дійсність, розбита в роках повстань і війни, спаплюжена бундючним займанцем, розбита, зранена, залишилася в душах мільйонів, що в серці своїм не прийняли московської "правди". Але на поверхні була власне ота "правда" московська, яку — по волі чи по неволі — визнавали елементи стероризовані або перекинчики. Цей факт збив з пантелику деяких західних націоналістів, які, несвідомо, підпали під впливи отої чужої, видаваної за свою, правди. Що дивного? Коли навіть Ю. Липа ("Призначення нації") уважав колхози за вияв стародавньої української ментальности! Так сталося, що і ті самі колхози, цебто "ідеал" нової панщини, і большевицьке безбожництво (у формі деякого релігійного індиферентизму), і дух матеріалізму, і ідеї усяких "уній", і багато ще дечого, — вдерлося, як нібито елементи української ментальности — в деякі націоналістичні заяви і публікації. Аргументи були такі: большевики тридцять літ фасонували по-своєму мозок нації, не можна тепер підходити до "східняків" із зовсім чужими їм ідеями, треба їх постепенно до них приготовляти, не можна висувати програми, яка

різко протиставляла би большевизмові зовсім протилежне; не можна все негувати в теперішній дійсності на Україні, і т.п. Чи така "ЛІНІЯ" правильна?

Маємо два жахливі приклади в історії, коли сила порядкуюча на Україні підпала під вплив чужої дійсності на Україні, знехтувавши правдиву укриту в душах народу дійсність — і фатально за це відпокутувала. Останній приклад — це німці на Україні в роках 1941-44. Большевицько-московська дійсність тодішня була зметена з поверхні війною, хвилево існувала лиш по інерції. А німці прийняли її за справжню дійсність, знехтувавши ту, другу, буйну і сильну, яка хотіла вибухнути, передираючись нагло через зверхню скорупу, рвучи пута чужої, огидної дійсности. Масово кидали зброю українські вояки, не бажаючи боронити чужу імперію, чекаючи проголошення політичної незалежності їх країни. Але німці поставили ставку на "єдіну неділиму". Самочинно кинулися селяни ділити совхози й колхози, або чекали лиш дозволу щоб почати це. Але німцям вигідніше (вони думали) було ту панщину залишити. Почалася широка повстанська акція на Україні, німці її обернули проти себе. Почався масовий поворіт до церкви і релігії, але німці ледве його толерували, зігнорувавши чинник велетенської ваги, що міг би відіграти дуже поважну ролю в боротьбі з безбожницькою Москвою. Замість того, щоб поставити ставку на невидиму для них, але направду існуючу в народній душі, власну правду країни, до якої прийшли — німці поставили ставку на сповидну дійсність, на дійсність насаджену чужинцем, і самі викопали собі гріб на Україні. Стихія українська обернулася і проти них, і проти старого ворога.

Другий приклад, більш віддалений, це приклад нашої демосоціялістичної інтелігенції, якій по упадку царату в 1917 р., доля вложила керму на Україні. Стихія національна вибуха з нечуваною силою в той пам'ятний рік. Вона була агресивна і войовнича щодо тактики, самостійницька щодо поривів, мети руху, непогамована й ворожа до зайдів і до імперії. Це виявилося на різних з'їздах — селянських, військових і пр., це виявилося пізніше в так званій "отаманії", яку не треба недооцінювати і яка, за свідоцтвом самих московсько-

большевицьких істориків, була грізною самостійницькою силою на Україні, що ударемнила навіть експансію большевиків на (комуністичну тоді) Угорщину і на Балкани. Замість ту стихію оформити організаційно й ідейно, інтелігенція наша, під сильним впливом російських політичних категорій, почала лляти холодну воду на розпечене залізо народнього гніву. Імперію, виходило, треба було не валити, а підтримувати навіть зброєю і кров'ю українського вояка. Відділятися від імперії теж, виходило, не було треба. Не треба було і воєнною силою виборювати свободу Україні, все можна було полагодити в петербурзьких канцеляріях мирним шляхом. Соціалістичні вожді переконували народ, що треба уникати "фанатичної виключности", що не треба піддаватися почуттю ненависти до займанців; вчили, що "про національне порізнення між Україною і Росією не може бути й мови"; що треба відкинути "демагогічне гасло самостійности"; що не можна требити революції "захватним, самочинним шляхом"; вони ніколи не думали, "що нам силою доведеться здобувати свої права". Демократи і соціялісти — за їх власними звіреннями — "повірили відразу, без вагань" в чисте серце російської демократії, думали, що революцію можна робити "в організований спосіб, не викликаючи братовбійчої різні поміж українською і російською демократіями, без вибухів, без "шовінізму", "мілітаризму", і "фанатизму". Провідники двох найвпливовіших партій на тодішній Україні, соц. демократів і соц. революціонерів, вже в початках 1929-х рр., признавалися: "ми не були соглашателями (угодовцями) по суті, та своєю м'якотілістю допомогли до створення об'єктивних умов для соглашательства". Признавалися, що "ми, українські соціал-демократи, вихолостили марксизм", вірили лише "в об'єктивний хід подій, прийняли з марксизму тільки те, що міг той біг подій нам дати незалежно від нашої волі".

Вони самі признавалися, що вірили лише в "механічний розвиток соціяльних відносин, не маючи самі жагучого, одважного прагнення" знищити ворожий собі світ. Тому й іншим не вірили, що вони приходять на Україну, щоб її знищити і собі підкорити.

Очевидно, що з такою психікою, "вихолощеною від усіх мужеських первнів, від усіх гарячих прагнень здійснити свою мету чи ідеал, з дрібноміщанською відразою до боротьби, зі страхом відчепитися від імперського фартушка "матушки Росії", — ці провідники не могли прийняти тієї, ними давно забутої, національної правди, що буйним пожаром вибухла тоді на Україні. Хотіли той пожар гасити, але противник, з яким шукали "соглашательства", на нього не пішов, а просто скочив їм до горла. Треба було боронити життя. І тоді щойно почала інтелігенція організувати боротьбу за самостійність, ще вчора уважаючи ту самостійність за непотрібну і шкідливу, так само як і ту боротьбу. Очевидно, висліди не могли бути блискучі, бо минув момент, коли треба було кувати залізо поки було гаряче. Національна стихія висмикнулася з рук соціялістично-демократичного проводу. З тою інтелігенцією трапилося щось подібне до Федьковичевого леґіня:

"Убогий леґінь припав коло Довбушевої могили і скаржився, що нема йому долі. Загриміло і заторохкотіло в могилі, і почувся з неї голос: "Долі, хлопче? Царем будеш! І світ тобі поклонятиметься, як сонцю в промінню". І впав леґінь зі страху на землю, з благанням: "Батьку, я не хочу! Царем не буду! Я за ката не придався" — "То Довбушем будеш" обізвалось з-під могили, аж вжахнулися гори. — "Я, Довбушем?! Ніколи у світі", — відповів леґінь. — "Тож кобзарем мені будеш!" — гукнуло в третє з ями, наче грім. І став леґінь кобзарем". Революція зірвала віко з домовини України, з неї "загриміла і заторохкотіла" нагло воскресла наша стародавня правда історична, правда народу ні від кого незалежного і вільного. Інтелігенція злякалася голосу цієї правди. Злякалася навіть довбушівської повстанської стихії, бо бути володарем чи войовником — це значило, в думках мирного леґіня — бути катом, або як тепер кажуть "хижаком"! Тоді доля залишила останню можливість — бути плачкою над могилою, лірником, якому прохожі кидають щось в підставлену шапку. Події таки змусили ту інтелігенцію, схильну найбільше до лірництва, грати ролю володаря і вести Довбушів у бій, але не було в неї ні серця володарського, ні довбушівського. Не могла вона відважно, без жадних "але" очолити і програмово і організаційно великий вибух національного духу. Занадто пересяк

мозок тієї інтелігенції чужою правдою, правдою дегенеруючого московського лібералізму, яку бралося за дійсність, нехтуючи прадавню мудрість своєї країни.

Тепер може повторитися, коли не це саме, то щось подібне. І в 1917, і в 1941 рр. той, хто хотів виграти гру на Україні, програв через те, що занадто по "соглашательски" числився з поверховою дійсністю, створеною там чужою рукою, і знехтував напівзабуту, зметену чужою рукою з поверхні, відвічну традиційну українську правду. Програли гру тому, що боялися протиставити існуючій московській правді зовсім окрему, цілковито їй протилежну прадавню правду нашої землі. Німці перелякалися поставити так українську справу проти Росії, як постачив італійську справу супроти Австрії свого часу Наполеон І, а потім його небіж, Люї-Наполеон. Демо-соціялістична верхівка українська аж тоді відкликалася до українського "шовінізму", "мілітаризму" і "фанатизму", як найкращий момент був проґавлений. Аби таке не сталося знову! Тому вже тепер мусимо всім голосити ту нашу прадавню правду, не входячи в жадні компроміси з большевицькими "досягненнями", та видобути з-під землі укриті там традиції старої і вічної України, традиції нашого вічного міста над Дніпром.

За яку Україну? За Україну вільну від обіймів московського спрута, вільну від всякої Москви, Україну на руїнах потворної імперії і захланницького народу. За Україну, звільнену від змори тоталітаризму, совєтського то соціалістичного, який тепер прокладає собі тріюмфальну дорогу в цілий світ. За Україну вільну від держави-тирана, вільну від колхозної панщини. За Україну не пацифістичну, що ставить мир в рабстві понад все, лиш за Україну, в якій віджив би давній войовничий дух нації, яка свою правду і Божу справедливість ставляла б понад життя і добробут.

І найголовніше, на прапорі тієї України, за яку маємо боротися, яку маємо пояснити усім, має стояти не дрібна ідейка біжучого часу — соціялізм, чи інша "кратія", а наша прадавня ідея, ідея нашої нації — ідея християнської культури. Ідея активного, віруючого, войовничого

християнства та його оборонців, які в великім зударі, що гряде, виразно стануть по боці християнської ідеї проти всіх явних і тайних сил, що заприсяглися в багні матеріялізму втопити ідею Христа, і ввести рабство і темряву в світ. З Христом проти диявола і його слуг, до якої б нації вони не належали! Жадного компромісу з царством зла та його ідеями, бо не виганяється диявола Вельзевулом, і не невтральні угодовці наслідуватимуть навий світ по потопі. З'єднати націю зможе тільки гостра, яскрава, в усьому протилежна большевизмові, ідея. Не за Україну тієї чи іншої "кратії", не за Україну, погній тієї чи іншої "вибраної нації", що під плащиком якоїсь "поступової" ідеї обсяде наш край сараною її визнавців. Лише за Україну стародавнього князівського Києва. Україну Хмельницького і Мазепи, Полуботка і Шевченка.

Ніхто інший, як Шевченко писав, що "коли ми віддаємо на наругу святі традиції давнини, що тоді з нас буде? Вийде якийсь француз чи куций німець, а від типу, або сказати б , від обличчя національного і спогаду не буде. А на мою думку, нація без своїх власних, їй лише притаманних характеристичних прикмет, подібна просто до якогось киселя, і то дуже несмачного киселя"...

Так писав Шевченко, і ясно, що мав на увазі не традиції московської кошари, а великі традиції нашого козацького минулого — свобідної, войовничої та героїчної нації і свобідної людини в ній.

Один із сталінських вірних писав колись, що СССР це не тільки п'ять букв, а п'ять вогняних знаків, та що за ці знаки диявола, він кожної хвилини готовий взяти рушницю і піде вбивати. Цьому фанатизмові слуг диявола треба протиставити ще більший фанатизм, ще більший комбативний дух Христових воїнів, оборонців віри, нації проти варварів зі Сходу. Тепер, коли глупота, підлість і трусість, здається обіймають державу над усім світом, завдання України є встократ тяжче як коли будь раніше. Його вона має виконати або загинути, бо закуштувавши свободи, вона вже до рабства не повернеться. На чолі цієї боротьби мають станути люди відповідні — не одурманені отрутою зі сходу, лише

віруючі в місію України, які б величчю характеру дорівнювали величі доби, в якій живемо.

Стверджений в цій статті процес назрівання на еміграції нового "москвофільства" підтверджує укр. таборова преса в Німеччині.

В "Українській Трибуні" читаємо, (2.12.48) що теперішня українська молодь під совєтами за останні десять літ перед війною переходила процес занепаду національної свідомости і зросту совєтського патріотизму. З другої сторони стаття стверджує, що зустріч із "східняками" привела "до величезної зміни ідеологічних позицій наших націоналістів"...

Оце я й ствердив лише: цей москвофільський дух, яким Москва, у формі совєтського патріотизму, заразила наше молоде покоління, деякі західні націоналісти взяли за український дух і змінили свої ідеологічні позиції.

Це нове "модерне москвофільство", з яким треба вести таку ж невблаганну боротьбу, як з москвофільством, виплеканим в нашої інтелігенції царатом від половини 19-го віку до першої світової війни.

Березень 1949